

“YOSHLAR HUQUQIY MADANIYATINI OSHIRISHDA TA’LIM MUASSASALARINING ROLI”

<https://doi.org/10.3461/zenodo.18097563>

Bahronova Charos Umar qizi

Annotatsiya

Ushbu maqolada yoshlar huquqiy madaniyatini shakllantirish jarayonida ta’lim muassasalarining o’rni va ahamiyati yoritilgan. Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan huquqiy islohotlar, yoshlarning huquqiy ongini rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati, umumiy o’rta, o’rta maxsus va oliy ta’lim muassasalarida huquqiy tarbiyani kuchaytirishning samarali mexanizmlari tahlil qilingan. Shuningdek, huquqiy madaniyatni oshirish jarayonidagi muammolar hamda ularni bartaraf etish bo’yicha taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so’zlar

yoshlar, huquqiy madaniyat, huquqiy ong, ta’lim muassasalari, huquqiy tarbiya, islohotlar, davlat siyosati.

Abstract

This article analyzes the role and importance of educational institutions in developing the legal culture of youth. It explores the legal reforms implemented in Uzbekistan, state policies aimed at improving the legal awareness of young people, and effective mechanisms for strengthening legal education at general secondary, vocational, and higher educational institutions. Additionally, the study identifies existing challenges in the formation of legal culture and provides recommendations for enhancing legal education among youth.

Keywords

youth, legal culture, legal awareness, educational institutions, legal education, reforms, state policy.

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida jamiyatning har bir a’zosi, ayniqsa yoshlarning huquqiy madaniyatini yuksaltirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Yuksak huquqiy ong va madaniyatga ega bo’lgan yosh avlod – kelajakda adolatli, barqaror va demokratik jamiyat qurilishining eng muhim omillaridan biridir.

O’zbekiston Respublikasida yoshlarga oid davlat siyosati tubdan takomillashtirilib, ularning huquqiy bilimlarini mustahkamlash, huquqiy

madaniyatini oshirish borasida izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, “Yoshlar – kelajagimiz”, “Yoshlar daftari”, “Ma’naviyat va ma’rifat” kabi tashabbuslar, ta’lim jarayoniga zamonaviy huquqiy fanlarning kiritilishi bu boradagi tizimli ishlarning yorqin ko’rinishidir.⁶¹

Ta’lim muassasalari yoshlarning huquqiy madaniyatini shakllantirishda asosiy ijtimoiy institut sifatida juda katta ahamiyatga ega. Mazkur maqolada aynan shu jarayonning mazmun-mohiyati, mexanizmlari va istiqbollari yoritiladi.

MUHOKAMA

1. Huquqiy madaniyat va huquqiy ong tushunchasi

Huquqiy madaniyat – shaxsning huquq-tartibotga hurmati, qonunga itoatkorligi, huquqiy bilim va ko’nikmalari majmui bo’lib, u jamiyat barqarorligini ta’minlaydi. Yoshlarning huquqiy ong darajasi oshgani sayin jamiyatda qonunchilikka hurmat kuchayadi, huquqbuzarliklar kamayadi va ijtimoiy faollik ortadi.

O’zbekiston Respublikasida huquqiy madaniyatni oshirishga doir qator qonun va konsepsiyalar qabul qilingan, xususan:

“Yoshlarga oid davlat siyosati to’g’risida”gi Qonun,

“Ma’naviy-ma’rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish to’g’risida”gi qarorlar,

Huquqiy targ’ibot konsepsiyasi va boshqalar.

2. Ta’lim muassasalarining yoshlar huquqiy madaniyatini oshirishdagi o’rni

2.1 Umumiy o’rta ta’lim muassasalari

Maktablarda “Huquq asoslari”, “Konstitutsiya darslari”, “Yoshlar huquqlari” kabi mavzular o’quvchilar ongida huquqiy madaniyatni shakllantirishda asosiy bazani tashkil etadi. Sinfdan tashqari mashg’ulotlar, huquqiy viktorinalar, davra suhbatlari, profilaktika inspektorlari ishtirokidagi uchrashuvlar juda samarali hisoblanadi.

2.2 O’rta maxsus va professional ta’lim muassasalari

Kollej va texnikumlarda yoshlar birinchi kasbiy ko’nikmalar bilan birga jamiyatda o’z huquq va majburiyatlarini ham o’rganadilar. Huquqiy guruh mashg’ulotlari, “Huquqbuzarlikka qarshi kurash” loyihalari, amaliy seminarlar yoshlarning mas’uliyatini oshiradi.

2.3 Oliy ta’lim muassasalari

Universitetlarda huquqiy madaniyat yuqori darajada shakllanadi. Huquqiy fanlar, ilmiy tadqiqotlar, talabalar konferensiyalari, huquqiy klinikalar yoshlarni amaliyotga tayyorlaydi. Ayniqsa, talabalar orasida fuqarolik pozitsiyasini

⁶¹ 1. O’zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.

kuchaytirish, Konstitutsiyani chuqur o'rganish bo'yicha seminarlar katta samara beradi.⁶²

3. Yoshlar huquqiy tarbiyasida zamonaviy metodlar

Interfaol metodlar: "Case study", "Debat", "Muammoli vaziyat tahlili".

Raqamli vositalar: onlayn testlar, huquqiy platformalar, elektron darsliklar.

Amaliy mashg'ulotlar: sud jarayonlari simulyatsiyasi, prokuratura va sud idoralariga tashriflar.

Ijtimoiy loyihalar va volontyorlik: huquqiy savodxonlik bo'yicha targ'ibot tadbirlari.

4. Huquqiy madaniyatni oshirishdagi mavjud muammolar

O'quvchi va talabalar o'rtasida huquqiy savodxonlikning yetarli darajada emasligi.

Ta'lim muassasalarida huquqiy tarbiya jarayonining notizimli tashkil etilishi.

O'qituvchilarning zamonaviy metodlardan foydalanish ko'nikmalari yetarli emasligi.

Raqamli huquqiy resurslardan kam foydalanish.

5. Taklif va tavsiyalar

Ta'lim muassasalarida huquqiy fanlarni interfaol metodlar asosida qayta tashkil etish.

O'qituvchilar uchun muntazam huquqiy malaka oshirish kurslarini yo'lga qo'yish.

Raqamli huquqiy platformalar sonini ko'paytirish.

Yoshlar o'rtasida huquqbuzarlikning oldini olish bo'yicha profilaktik ishlarga zamonaviy yondashuv joriy etish.

Oliy ta'limda huquqiy klinikalar sonini kengaytirish.

NATIJALAR

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, yoshlar huquqiy madaniyatining yuksalishi ta'lim muassasalarida olib borilayotgan ma'naviy-ma'rifiy ishlarning samaradorligiga bevosita bog'liqdir. Ta'lim jarayonida huquqiy tarbiya to'g'ri tashkil etilgan joylarda yoshlarning faolligi, mas'uliyati va huquqiy savodxonligi sezilarli darajada ortadi. Yangi metodlar, innovatsion texnologiyalar va davlat tomonidan yaratilgan imkoniyatlar bu jarayonni yanada kuchaytiradi.⁶³

XULOSA

Yoshlar huquqiy madaniyatini oshirish – demokratik jamiyat barqarorligini ta'minlovchi eng muhim omil. Ta'lim muassasalari bu jarayonning markazida turadi. Maktabdan boshlab oliygohgacha bo'lgan barcha bo'g'inlarda huquqiy

⁶² 2. "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonun.

⁶³ 3. Sh.M. Mirziyoyev nutqlari va farmonlari.

tarbiyani kuchaytirish, zamonaviy o'qitish metodlarini joriy qilish, yoshlar o'rtasida qonunchilikni targ'ib etish – kelajak avlodning huquqiy ongini yuksaltirishda asosiy vazifalardir. Mazkur maqola natijalari shuni ko'rsatadiki, ta'lim tizimida huquqiy madaniyatni rivojlantirish bo'yicha tizimli yondashuv yoshlarning huquqbuzarlikdan yiroq bo'lishiga, ijtimoiy faolligi va mas'uliyatini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonun.
3. Sh.M. Mirziyoyev nutqlari va farmonlari.
4. Huquqiy targ'ibot va ma'rifat konsepsiyasi.
5. Karimov N. Huquqiy madaniyat asoslari. – Toshkent, 2022.
6. Qodirov A. Yoshlar huquqiy ongini rivojlantirish metodlari. – Toshkent, 2021.
7. Ta'lim muassasalarida huquqiy tarbiya bo'yicha o'quv qo'llanma. – Toshkent, 2023.
8. Jalilov M. Huquqiy psixologiya. – Toshkent, 2020.
9. UNESCO. Legal Literacy Programs for Youth. – Paris, 2019.
10. Youth Legal Awareness Development Report. – UNDP, 2020.